

Velfærdskommissionens slutrapport – ufærdigt arbejde

af
Christen Sørensen*

Discussion Papers on Business and Economics
No. 2/2006

YDERLIGERE INFORMATION

Institut for Virksomhedsledelse og Økonomi
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Syddansk Universitet
Campusvej 55
DK-5230 Odense M

Tel.: +45 6550 3271

Fax: +45 6615 8790

E-mail: lho@sam.sdu.dk

<http://www.sam.sdu.dk/depts/virkl/about.shtml>

ISBN 87-91657-01-6

* Christen Sørensen er professor i økonomi ved Institut for Virksomhedsledelse og Økonomi

Velfærdskommissionens slutrapport – ufærdigt arbejde
Af:
Christen Sørensen
Professor: Syddansk Universitet: Odense

Abstract

In 2003 the Danish Government appointed a committee to analyse the challenges which the Danish economy will be exposed to in the predictable future from the ageing of the population. Besides analysing the effects on the Danish economy in general, the committee was to pay special attention to the sustainability of public finances from the predictable development in the size and composition of the population. The committee, which was named the Welfare Committee, presented its first report in May 2004. The committee presented its final report in December 2005.

The intentions with this paper is to compare the final report made up of nearly 1000 pages with primarily the report from May 2004 and to review the committee's key suggestions for increasing rates in relation to labour market participation by decreasing withdrawals and improving education.

It is e.g. shown that sustainability of public finances in Denmark – at least until 2040 – can be secured by increasing the withdrawal age to public pension, which is now 65 years, and reducing withdrawals to the Danish pre-pension system, which can now be obtained from the age of 60.

In addition, strong criticism is raised towards the many mistakes in the final report and – which is unfortunately also necessary – towards the slack drafting of the final report as indicated by misspellings and grammatical errors to an unprecedented extent in an official committee report. In addition, even its most prestigious suggestion for reforming the Danish pre-pension system is not described correctly as one can digest from the technical details of that suggestion.

JEL classifications: D60, D63, H62, I29, and R31.

Key words: Welfare, Sustainability of Public Finances, Education and Housing.

1. Indledning

Velfærdskommissionen har sat mange rekorder: 1) foretaget 1000-årige fremskrivninger, 2) skrevet en afsluttende rapport på næsten 1000 sider, 3) lavet omkring 1000 stave- og sætningsfejl i den endelige rapport, 4) anvendt nationalproduktet flere gange – endda kun til en enkelt udgiftspost: nemlig sundhedsudgifter – uden selv at opdage dette og 5) brugt 32 mill. kr.

De mange sider i den afsluttende rapport er garanti for, at det kun er meget få, der vil læse hele rapporten. De mange stave- og sætningsfejl kombineret med gentagelse på gentagelse, idet kapitlerne tilsyneladende heller ikke er blevet ordentligt samredigeret, formindsker eller fjerner givetvis også lysten til at læse hele rapporten, hvis der var intention herom. For tænk, hvis disse fejl er indikation for også det faglige indhold i rapporten. Den udbredte ukendskab til den endelige rapport vil uundgåeligt præge debatten, som det allerede er fremgået af artikler i dagspressen skrevet af såvel journalister som andre. Og det er en skam. For der er flere interessante kapitler blandt de 18, der udgør den endelige rapport. Specielt vil jeg fremhæve kapitel 8: ”Modernisering af beskæftigelses- og integrationsindsatsen ” og kapitel 9: ”Tilpasning af fleksjobordningen”. Men der er også nogle kapitler, der ikke burde være trykt i den foreliggende form, bl.a. kapitel 12: ”Et frit og dereguleret boligmarked”, jf. afsnit 4.

Formålet med det følgende er ikke at give en sammenfattende oversigt over Velfærdskommissionens endelige rapport eller de heri indeholdte forslag til politikændringer. Det er derimod formålet at diskutere, hvordan den endelige rapport forholder sig til Velfærdskommissionens tidligere udgivelser samt at reflektere over nogle af de særpræg, der karakteriserer den endelige rapport.

2. Tidshorisonten: før 1000 år, nu kun frem til 2040

I den endelige rapport er den 1000-årige tidshorisont definitivt lagt på hylden. For det første er der kun sporadiske og indirekte henvisninger til de 1000-årige holdbarhedsberegninger, der var centrale i Velfærdskommissionens første rapport, og som især dominerede debatten i forlængelse af kommissionens egen fremlæggelse af essensen i denne rapport. For det andet er prognosetabeller og -figurer i hele rapporten maksimalt fremført til år 2100, jf. oversigten i tabel 1.

Tabel 1. Eksplícitte tidshorisonter i prognosefigurer og -tabeller i den endelige rapport

Periode	Antal prognosefigurer og -tabeller
Før 2038	12
2038-2040	46
2043-2077	3
2078-2081	38
2100	7
I alt	106

Kilde: Velfærdskommissionen (2005b).

Den primære tidshorisont i den endelige rapport er endvidere tidsforløbet frem til 2040, jf. også tabel 1. Når der er relativt mange tabeller og figurer, der går frem til 2078-81, hænger det sammen

med, at der i kapitel 5: ”De fremtidige pensionsindkomster” og i kapitel 13: ”Omlægning og målretning – pensionsopsparing til alle” behandles pensionsspørgsmål. Og ifølge sagens natur må der på dette område anlægges en næsten livslang tidshorisont.

Mit væsentligste kritikpunkt mod Velfærdskommissionens første rapport var netop den 1000-årige tidshorisont i beregningen af finanspolitisk holdbarhed. I sammenfatningen i Sørensen (2005a) blev der således anført: ”Det væsentligste kritikpunkt er efter min vurdering, at terminalproblemet helt er ignoreret i det empiriske arbejde.” Terminalproblemet i Velfærdskommissionens holdbarhedsberegninger var en følge af valget af en 1000-årig tidshorisont i et forløb, hvor der simuleres en gradvis – og betydelig – stigning i levealderen samtidig med, at tilbagetrækningsalderne, herunder pensionsalderen, holdes uændret, og hvor den finanspolitiske holdbarhed endvidere sikres via et permanent 1000-årigt *engangsløft* i det politiske instrument, som primært er bundskatteprocenten i Velfærdskommissionens beregninger. Dette giver godt nok matematisk korrekte beregninger, men de mangler aldeles relevans i virkelighedens verden. Bl.a. fører kombinationen af disse inkongruente forudsætninger til, at det finanspolitiske holdbarhedsproblem markant blev overvurderet i Velfærdskommissionens første rapport, se også afsnit 3.

Det er således med stor tilfredshed, at jeg kan konstatere, at Velfærdskommissionen i den endelige rapport lægger primær vægt på forløbet frem til 2040 og i realiteten ser bort fra forløb efter år 2100. Det var netop dette, der lå til grund for min kritik i Sørensen (2005a).¹

3. Finanspolitisk holdbarhed

Anvendelsen af den 1000-årige tidshorisont og de hertil knyttede forudsætninger gjorde som allerede anført, at Velfærdskommissionen – efter min mening – helt overvurderede det finanspolitiske holdbarhedsproblem.²

I min kritik af Velfærdskommissionen, jf. Sørensen (2005a, 2005b og 2006), har jeg vedvarende anført, at det ville være tilstrækkeligt til at sikre finanspolitisk holdbarhed at tilpasse tilbagetrækningsalderne i relation til pension og efterløn til udviklingen i middelelivetiden for personer på pensionsgrænsen med supplerende justeringer i efterlønnen (f.eks. længere optjeningsperiode). Noget helt andet er, jf. afsnit 4, at dette jo ikke betyder, at der ikke bør foretages andre indgreb.

Selv om det endnu ikke er lykkedes at få fremlagt de beregninger, jeg i denne sammenhæng har efterlyst, er der i den endelige rapport i kapitel 7 vist resultater, der til fulde bekræfter dette. I kapitel 7 redegøres således for de samfundsøkonomiske konsekvenser, bl.a. i relation til de offentlige finanser, af den af Velfærdskommissionen foreslåede udfasning af efterlønnen (sker gradvist fra 2009 ved, at efterlønsaldersgrænserne løftes med 4 måneder pr. år. Dette betyder, at

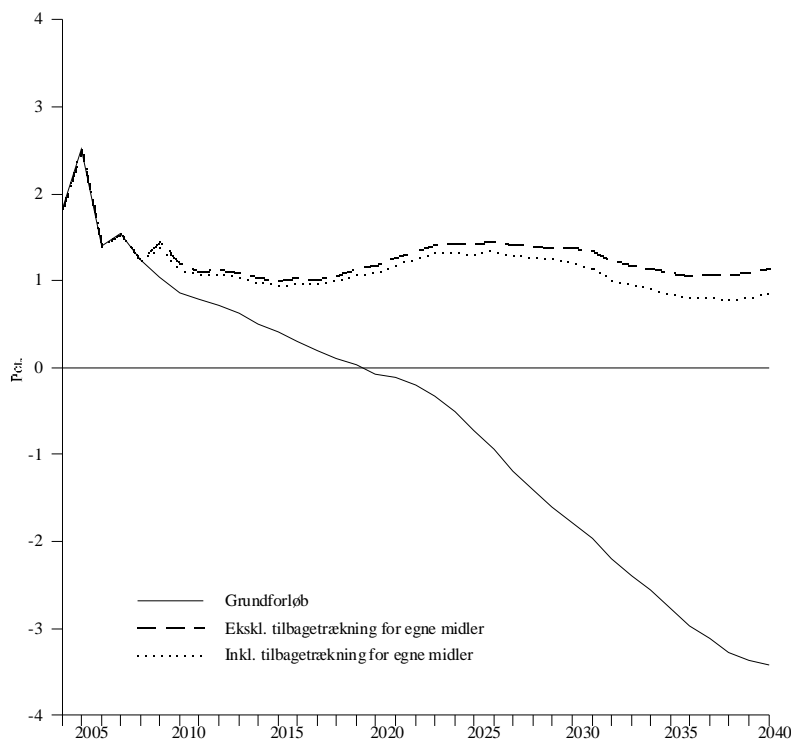
¹ På denne baggrund er det endnu vanskeligere at forstå den – i øvrigt forkerte – kritik, som Velfærdskommissionens formand fremkom med i såvel Politiken (15. maj 2005) som Jyllands-Posten (14. juni 2005) om, at jeg kun ville se frem til omkring 2041. Dette var for det første ikke korrekt, idet jeg eksplicit også anførte et tidsforløb helt frem til år 2100, og er for det andet besynderligt, når nu Velfærdskommissionen i den endelige rapport lægger hovedvægten på forløbet frem til 2040, og i hvert fald ikke eksplicit anvender tidshorisonter ud over år 2100.

² I den første rapport, Velfærdskommissionen (2004), blev det finanspolitiske holdbarhedsproblem anslået til en stigning i bundskatteprocenten på 8,7 procentpoint. I den endelige rapport, Velfærdskommissionen (2005b), er dette tal 7,9 procentpoint. Dette skal bl.a. ses i lyset af, at der i 2005-rapporten tages udgangspunkt i 2003 og ikke i 2001 som i 2004-rapporten.

tilgangen til efterløn skulle stoppe i 2028)³ og for den foreslåede levetidsindeksring af folkepensionsalderen (med 1 måned pr. år fra 2013).

Disse to indgreb betyder i henhold til Velfærdskommissionens egne beregninger, at der i hele perioden frem til 2040 vil være et overskud på de offentlige budgetter på mindst 1 pct. af BNP hvert år, jf. figur 1.

Figur 1. Offentlig saldo 2004-40 i pct. af BNP

Kilde: Velfærdskommissionen (2005b, kapitel 7).

Det oplyses ikke. Men det følger heraf, at det offentlige i 2040 vil have en betydelig positiv formue ikke blot i form af realaktiver, men også i form af finansielle aktiver, netto. Derfor kan det selvfølgelig heller ikke undre, at Velfærdskommissionen selv kommer frem til: "Isoleret set løser de to tilbagetrækningsforslag dermed den offentlige sektors holdbarhedsproblem."

Betydningen af de to forslag over tid frem til 2040 er ret så forskellig, jf. tabel 2, hvor dette er vist med de to forslags betydning for beskæftigelsen.

³ Dette er dog ikke korrekt, se afsnit 5. Velfærdskommissionen har således ikke engang været i stand til at redegøre for, hvad der karakteriserer deres eget efterlønsforslag til trods for, at dette vel var det primære fokusområde ved Velfærdskommissionens nedsættelse.

Tabel 2. Opdeling af bidrag til beskæftigelse fra hhv. udfasning af efterløn og levetidsindeksning af pensionsalder. 1.000 personer.

	2015	2030	2040
Bidrag fra udfasning af efterlønnen	25	105	90
Bidrag fra senere folkepensionsalder	2	42	60

Kilde: Velfærdskommissionen (2005b, kapitel 7).

Det fremgår af tabel 2, at der i starten af perioden med slutår i 2040 især er bidrag fra udfasningen af efterlønsordningen. Dette følger naturligvis af den tidsmæssige udfasning/indfasning af de to ændringer i henhold til Velfærdskommissionens forslag.

Velfærdskommissionen supplerer i kapitel 7 det ovenfor beskrevne eksperiment med et eksperiment, hvor det alene er aldersgrænserne for såvel efterløn som folkepension, der løftes – og i samme lineære takt. Med andre ord bevares den nuværende efterlønsordning i dette eksperiment alene med den modifikation, at aldersgrænserne på 60 og 62 år justeres i samme lineære takt som folkepensionsalderen på 65 år.

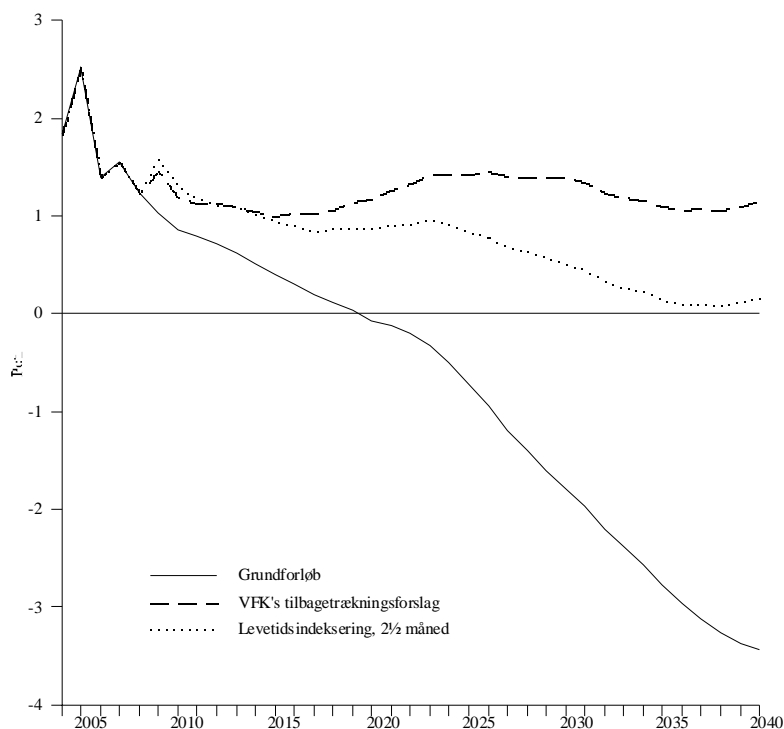
Det er imidlertid uklart, hvad der egentligt styrer den således beregnede stigning i disse aldersgrænser i Velfærdskommissionens beregninger. Der anføres således alene: ”Hvor meget skal aldersgrænserne løftes med pr. år, hvis en 5-årig efterlønsperiode skal bevares.” Men hvad er kriteriet for, at en 5-årig efterlønsperiode kan bevares? Er kriteriet en offentlig nettoformue på nul i 2040 (et relevant kriterium, når finanspolitisk holdbarhed analyseres), eller en offentlig finansiel nettoformue på nul i 2040, eller overskud på de offentlige finanser i alle årene frem til 2040?

Det fremgår af figur 2, at såfremt aldersgrænserne løftes med 2½ måned pr. år, som der lægges til grund i Velfærdskommissionens beregninger, vil der være overskud på de offentlige finanser i alle årene frem til 2040. Heraf følger, at i hvert fald den offentlige formue vil udgøre en ganske stor (positiv) andel af BNP i 2040. Og bedømt ud fra figur 2 – i kombination med, at den offentlige finansielle nettoformue er ca. -30 pct. af BNP i 2040 i grundforløbet - følger det også, at den finansielle nettoformue er positiv i 2040, når tilbagetrækningsaldrene øges med 2½ måned pr. år fra 2013. Derfor må jeg antage, at der bag udtrykket ”Hvor meget skal aldersgrænserne løftes med pr. år, hvis en 5-årig efterlønsperiode skal bevares” er lagt til grund, at der i alle årene frem til 2040 skal være overskud på de offentlige budgetter! Og det er jo i hvert fald udtryk for finanspolitisk holdbarhed i en dansk sammenhæng!

Det følger for det første heraf, at en stigning i aldersgrænserne med 2½ måned pr. år ikke er nødvendig for at sikre finanspolitisk holdbarhed, som dette begreb ellers defineres. En ekstra stigning på 1½ måned pr. år i forhold til Velfærdskommissionens eget forslag om 1 måned pr. år fra 2013 er derfor overvurderet. I den sammenhæng skal endvidere anføres, at Velfærdskommissionens forslag til stigning i folkepensionsalderen er ganske moderat, idet folkepensionsalderen først bliver 67 år og 4 måneder i 2040 – altså kun 4 måneder mere end folkepensionsalderen på 67 år forud for efterlønsindgrebet i 1998.

Hertil kommer, at det relevante offentlige formuebegreb i fordelingsanalyser mellem generationer inkluderer reale aktiver, jf. også Andersen og Pedersen (2005, 280).

Figur 2. Offentlig saldo 2004-40 i pct. af BNP

Kilde: Velfærdscommissionen (2005b, kapitel 7).

På ovenstående baggrund må jeg derfor konkludere, at det er tilstrækkeligt at øge tilbagetrækningsaldrene og justere noget i efterlønnen (f.eks. længere optjeningsperiode) for at sikre finanspolitisk holdbarhed i hvert fald frem til 2040. Desværre har Velfærdscommissionen trods opfordringer hertil ikke fremlagt beregninger, der tilstrækkeligt belyser dette. Men det er måske også for meget forlangt, at kommissionen skal offentliggøre beregninger, der ville trække tæppet væk under deres første rapport.

Noget andet er – som allerede anført – om det er finanspolitisk holdbarhed, der i sig selv skal være styrende for den økonomiske politik. Det bør ikke være tilfældet, idet finanspolitisk holdbarhed kun kan være en nødvendig forudsætning, og ikke en tilstrækkelig forudsætning, i en bedømmelse af den førte økonomiske politik, jf. også afsnit 4.

4. Velfærdscommissionens forslagsbuket

Velfærdscommissionen er i alt kommet med 108 forslag til politikændringer, jf. Velfærdscommissionen (2005b, kapitel 1). Ved fremlæggelsen af den endelige rapport understregede kommissionens formand – som det også er tilfældet i selve rapporten – at forslagene skulle ses samlet; det var således ikke i orden at botanisere blandt forslagene. Imidlertid er det helt urealistisk at forestille sig, at politikerne vil vælge mellem dette og slet intet at foretage sig – altså at opgive at være politikere. Derfor er sådanne udsagn også først og fremmest udtryk for, at kommissionsmedlemmerne har indgået et kompromis om netop hele forslagsbuketten, så hver enkelt fik både

tidsler og velduftende blomster med i buketten. Men det er vel for meget forlangt, at politikerne uden videre skulle acceptere en buket, der er resultatet af et kompromis i en meget selektiv valgt personkreds, med virkning for hele befolkningen.

Derimod var det overraskende – i hvert fald for mig – at Velfærdskommissionens buket fra flere sider blev betragtet som værende meget vidtgående. I lyset af Velfærdskommissionens tidligere rapporter og udtalelser er der ikke grundlag for en sådan vurdering. Selv efterlønsordningen, der af økonomimedlemmerne af Velfærdskommissionen på forhånd blev betragtet som udtryk for nærmest landsskadelig virksomhed og som derfor med dette udgangspunkt hurtigst muligt burde afskaffes, foreslås i den endelige rapport først udfaset i perioden 2009-2028. At afvise at diskutere Velfærdskommissionens forslag med udgangspunkt i, at de er meget vidtgående, er ubegrundet. Dette fremgår også, hvis der sammenlignes med de indgreb, som svenskerne foretog i begyndelsen af 1990'erne, da de offentlige finanser i Sverige udviste betydelige underskud. I treårsperioden 1992-94 var underskuddet på de offentlige finanser i Sverige mindst 9 pct. af BNP.

I det følgende skal der alene knyttes nogle kommentarer til Velfærdskommissionens forslag i relation til 1) tilbagetrækningsaldrer, 2) uddannelse samt 3) boligbeskatning og boligsubsidier.

Som allerede anført er Velfærdskommissionens endelige rapport på næsten 1000 sider. De mange sider er bl.a. en følge af, at det beskrives og analyseres, hvordan en række politikændringer helt ned i detaljen foreslås udformet og gennemført. Dette har også medført, at andre forslag i sammenligning hermed kun summarisk er beskrevet og analyseret eller helt udeladt, idet det er ret tydeligt, at kommissionen har slået et større projekt op, end den magtede at afslutte inden offentliggørelsen af den endelige rapport, jf. også det følgende.

Tilbagetrækningsaldrer

Det følger af det foranstående, at det også efter min mening er helt væsentligt at forhøje folkepensionsaldersgrænsen i takt med stigningen i levetiden. Det ville være absurd, hvis vi alene reserverede mulighederne til konsolidering og udbygning af den offentlige velfærd til en længere pensionisttilværelse. Derfor bliver en af de helt afgørende opgaver at få befolkningens tilslutning til, at vi allerede nu bør beslutte at justere folkepensionsalderen i takt med udviklingen i levetiden, så der kan gives et langt varsel, jf. også Sørensen (2005b, 237-38). Velfærdskommissionens forslag er også i overensstemmelse hermed, idet stigningen i folkepensionsalderen først foreslås indfaset fra 2013. En anden og også kraftigere indfasning bør overvejes, idet pensionsalderen som anført først når op på 67 år og 4 måneder i 2040 i henhold til kommissionens forslag.

Efterlønsordningen bør også justeres. Som alternativ til Velfærdskommissionens forslag vil jeg foreslå følgende:

- alle der nu er på arbejdsmarkedet kan fortsætte under den nuværende efterlønsordning, hvis der sker en tilmelding til ordningen inden for et halvt år,
- kommende generationer på arbejdsmarkedet er automatisk dækket af ny-efterløn. Ny-efterløn er baseret på følgende principper: 1) intet kontingent, da kravet om kontingent givetvis udelukker mange, der netop vil kunne få behov for at gå på efterløn, 2) fraværet af kontingent skal ses i lyset af, at "kontingentet" til samfundet leveres via deltagelse på arbejdsmarkedet i f.eks. 35-38 år. Denne periode reguleres også med udviklingen i middellevetiden og 3) ny-efterløn er også rettighedsbaseret.

Ny-efterløn vil grundet kravet om en forholdsvis lang optjeningsperiode også give tilskyndelse til, at de for lange studietider i Danmark reduceres. Afsluttes en videregående uddannelse som 25-årig, vil den pågældende – inkl. barsel og ledighed – allerede kunne opfylde en 35-årig optjeningsperiode som 60-årig. Og det er svært at se, at dette skulle være skræmmende for et ungt menneske.⁴

Diskussionen om justeringer af folkepensionsalder og efterlønsordningen bør generelt ses i sammenhæng med, at det er ønskeligt, at der bliver langt større fleksibilitet i det aldersinterval, hvor arbejdsmarkedet typisk forlades til fordel for en alderspensionisttilværelse. Nogle magter ikke længere at være på arbejdsmarkedet, andre kan bidrage på deltid fordelt på den ene eller anden måde, og atter andre ønsker fuldt ud at fortsætte. Det er efter min opfattelse vigtigt, at diskussionen om stigende folkepensionsalder og justeringer af efterlønsordningen sker inden for rammerne af en generel model for fleksibel tilbagetrækning grundet kombinationen af længere levetid, bedre helbred og større krav fra arbejdsmarkedet i årene fremover.⁵

I denne sammenhæng har det for mig været meget skuffende, at Velfærdskommissionen ikke er kommet med forslag til, hvordan beskæftigelsesmulighederne skal forbedres for de, der nærmer sig en tilbagetrækningsalder og samtidig bliver arbejdsløse. Velfærdskommissionen har meget grundigt dokumenteret, at det ikke blot er i Danmark, at denne gruppe har meget svært ved igen at komme ind på arbejdsmarkedet. Stigende pensionsalder og stigende efterlønsalder eller endog afskaffelse af efterlønsordningen fjerner ikke dette problem, men forskyder naturligvis den overnormale langtidsledighed opad i aldersforløbet i takt med stigningen i tilbagetrækningsaldrene.

I tilknytning til ovenstående bør det være en central opgave at udforme rammer, der gør det såvel sjovere som mindre nedslidende at være på arbejdsmarkedet. Alt for ofte udtrykkes det desværre, at livet først igen bliver godt og kan leves fuldt ud, når arbejdsmarkedet er forladt for stedse. Det er måske uundgåeligt for nogle og i visse jobfunktioner, men der bør gøres en målrettet indsats for, at antallet af disse tilfælde minimeres. For vi skal vel helst leve livet – mens vi har det – også i arbejdsmarkedsperioden.

Uddannelse

I et samfund som det danske er det afgørende, at uddannelsessystemet er godt. PISA-analyser og også andre analyser indikerer, at der er gode muligheder for at forbedre uddannelseskvaliteten. Her har Velfærdskommissionen, se kapitel 6, også fremsat en række forslag, som seriøst bør overvejes og gennemtænkes. Netop på dette område er der stor behov for eksterne analyser, da undervisningsministeriet helt klart ikke magter dette. I en efterfølgende rapport til EU-kommissionen af ikke mindst PISA-2003, har Teknologisk Institut (2005) igen slået fast, at obligatoriske nationale test hidtil ikke i sig selv har forbedret skoleelevernes præstationer, hvor sådanne test har været afprøvet i praksis. Heri er der ikke noget nyt.⁶ På trods af dette er der i Velfærdskommissionens

⁴ Ovenstående forslag til ny-efterløn er også motiveret af, at forhistorien gør, at det er meget vanskeligt at opnå en fordomsfri diskussion af denne ordning.

⁵ I tilknytning hertil kunne det f.eks. overvejes, at de, der var på arbejdsmarkedet, og som endnu ikke havde opnået ret til ny-efterløn via optjeningsperioden, alligevel kunne få ret hertil, hvis der f.eks. kun er tre år til folkepensionsalderen og ledighedsprocenten i den pågældende a-kasse er over f.eks. det dobbelte af landsgennemsnittet samt et vist niveau.

⁶ Re-analyseringen af PISA-2003 og de øvrige inddragne undersøgelser af skoleelevers præstationer i rapporten fra Teknologisk Institut bringer ikke meget nyt frem. På to områder har den sobre analyse fra Teknologisk Institut dog fremlagt nye resultater. For det første vises det, at flere timer isoleret set er en højest usikker vej til at øge uddannelseskvaliteten, og for det andet vises, at det formentlig er en god ide, at ikke-indfødte to-sprogede fordeles næsten så tyndt som muligt ud på de enkelte klasser og skoler. Derfor bliver det selvfølgelig interessant at følge, hvad

endelige rapport følgende udsagn i kapitel 6 om obligatoriske nationale test: ”Obligatoriske, nationale tests i udvalgte fag på en række klassetrin med målrettet opfølgning er en god idé.” Dette er blot et eksempel på de udokumenterede udsagn, som der desværre er alt for mange eksempler på i Velfærdskommissionens rapport, se også afsnit 5. Så igen: skal alvorlige fejltagelser undgås på grundskoleområdet, må der gennemføres analyser med udgangspunkt i danske forhold, der med nogenlunde sikkerhed viser, hvilken vej der skal følges, hvis de formulerede mål skal opfyldes bedst muligt. Heraf følger naturligvis også, at den amatøragtige – og dermed givetvis også fordomsbefængte – eksperimenterer sig frem, som hidtil alt for ofte har karakteriseret forlag fra undervisningsministeriet eller -ministeren må stoppes.

Her vil jeg dog primært kommentere Velfærdskommissionens forslag i relation til de erhvervsfaglige uddannelser.⁷ Dette skyldes, at der i de senere år er sket en meget negativ udvikling inden for dette område, der vil få betydelige negative følgevirkninger, hvis denne udvikling ikke stoppes og vendes.

Det karakteristiske for erhvervsuddannelserne er, at der skiftes mellem perioder på skole og i praktik. Erhvervsuddannelserne fører til en faglig uddannelse. Erhvervsuddannelser – også benævnt EUD-uddannelser – tager normalt mellem 2 til 5 år, de fleste mellem 3-4 år. Voksne, som ofte har arbejdsmarkedserfaringer i forvejen, kan tage en EUD-uddannelse tilrettelagt i særlige forløb, som er kortere.

Erhvervsuddannelser er opbygget af et grundforløb efterfulgt af et hovedforløb, idet et hovedforløb kun kan påbegyndes, når et grundforløb er afsluttet. Grundforløbet foregår normalt på skole (tekniske skoler, handelsskoler, kombinationsskoler, landbrugsskoler op på visse AMU-centre). Hovedforløbet veksler mellem praktikophold og undervisning på skole. EUD-elever, der ikke kan finde en praktikplads, kan på nogle af EUD-uddannelserne få denne erstattet med skolepraktik.⁸

Der er syv fællesindgange i grundforløbet i EUD-uddannelserne, seks tekniske (teknologi og kommunikation; bygge og anlæg; håndværk og teknik; fra jord til bord – hotel, køkken, levnedsmiddel og jordbrug; mekanik, transport og logistik samt service) og en merkantil (handel, kontor og finans). Grundforløbet i de tekniske uddannelser varer typisk 20 uger, men kan udstrækkes op til 60 uger. Grundforløbet i de merkantile uddannelser er betydelig længere, nemlig oftest 2 år og benævnes også handelsskolernes grunduddannelser.

EUD-eleverne skal selv finde en praktikplads på en arbejdsplads, der er godkendt til EUD-uddannelser. Godkendelse af arbejdspladser sker i de faglige udvalg, der er knyttet til de enkelte erhvervsuddannelser. De faglige udvalgs medlemmer udpeges af arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne med lige mange medlemmer til begge sider. Foruden disse medlemmer med stemmeret indgår der også et medlem – uden stemmeret – der repræsenterer eleverne på området.

der kommer ud af det netop annoncerede politiske forlig om at øge antallet af undervisningstimer i dansk i 1. til 3. klasse og i historie i 4. og 5. klasse. Det ser jo åbenbart ud til, at når sagkyndige analyser viser, at noget ikke virker, obligatoriske nationale test i henhold til PISA-2003 og flere timer i henhold til rapporten fra Teknologisk Institut, så gennemføres det med virkning for grundskoleområdet!

⁷Der betragtes endvidere her – med mindre andet anføres - kun de erhvervsuddannelser, der er omfattet af lov om erhvervsuddannelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 183 af 22. mar. 2004, og således ikke de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 823 af 15. juli 2004 og heller ikke landbrugsuddannelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 871 af 23. okt. 2002.

⁸Der er i 2005 oprettet tre erhvervsuddannelser, der alene er skolebaserede: byggemontagetekniker, sundhedssekretær og Web-integrator. Ultimo oktober 2005 havde 553 påbegyndt disse tre erhvervsuddannelser.

Arbejdsmarkedet organisationer har i det hele taget meget stor indflydelse på udformningen og styringen af erhvervsuddannelserne. De udpeger således også 19 af de 31 medlemmer i Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser, der er tillagt en hel række ikke mindst tværgående opgaver i EUD-uddannelserne, jf. lovbekendtgørelse nr. 183 af 22. mar. 2004.

Såfremt eleverne ikke senest ved grundforløbets afslutning har fundet en praktikplads, kan der være mulighed for at erstatte denne med skolepraktik. Der er to hovedformer for adgangsbegrænsning til skolepraktik. Dels skal eleven opfylde en række krav – de såkaldte EMMA-krav – og dels må hovedforløbet på den ønskede erhvervsuddannelse ikke være på negativlisten, og uden for negativlisten kan der være adgangsbegrænsning.

EMMA-krav: EMMA står for Egnet, faglig Mobil, geografisk Mobil og Aktivt søgende. Det er skolen for praktik, der efter et møde med eleven vurderer:

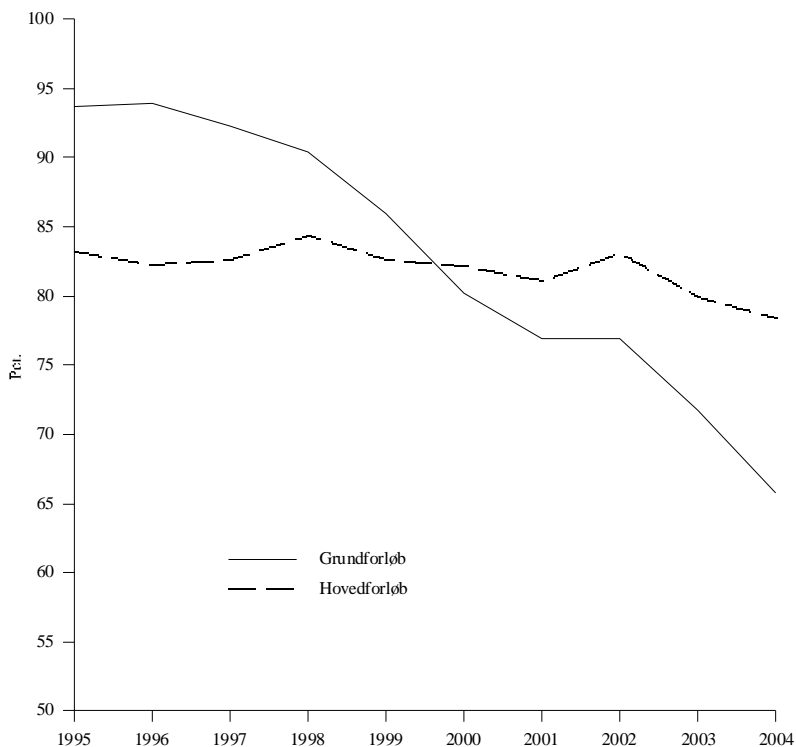
- om eleven er egnet til at gennemføre den ønskede uddannelse og efterfølgende også kan fungere på arbejdsmarkedet,
- om eleven også vil tage imod en praktikplads i et andet fag end det af eleven først valgte fag,
- om eleven vil rejse til et andet sted i landet ved tilbud om praktikplads,
- om eleven er aktivt praktikpladssøgende.

Negativliste: Hvis den ønskede uddannelse er på den såkaldte negativliste, er der ikke mulighed for skolepraktik. Der er fire kriterier, som indgår, når undervisningsministeren efter indstilling fra Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser – en indstilling, der naturligvis i meget høj grad er præget af konsultationer med de faglige udvalg – vurderer, om hovedforløbet i en erhvervsuddannelse skal på negativlisten: 1) lav tilgang til uddannelsen, hvorfor muligheden for skolepraktik vil være forholdsvis omkostningskrævende, 2) nye uddannelser og forsøgsuddannelser kan ikke tages som skolepraktik, 3) praktikpladser er kun lidt efterspurgt/udbudt, dvs. få praktikpladser og 4) særlige hensyn – eks. flymekanikeruddannelsen. Fra 1. jan. 2005 var 73 erhvervsuddannelser på negativlisten, se undervisningsministeriets hjemmeside (uvm.dk).

Adgangsbegrænsning: Der er herudover indført adgangsbegrænsning på skolepraktik, hvor søgningen er større end de forventede fremtidige jobmuligheder. Adgangsbegrænsningen gennemføres ved kvoter ud fra forrige års indgåede uddannelsesaftaler på den pågældende uddannelse. Primo 2005 var der adgangsbegrænsning på 8 erhvervsuddannelser, se undervisningsministeriets hjemmeside (uvm.dk).

I de senere år har udviklingen på især erhvervsuddannelsernes grundforløb desværre været meget negativ. Figur 3 viser, at frafaldet er steget betydeligt efter 1998.

Figur 3. Frafald på erhvervsuddannelsernes grund- og hovedforløb 1995-2004. Pct.

Anm.: Denne figur vedrører foruden EUD-uddannelserne også uddannelser omfattet af lovbekendtgørelse nr. 823 af 15. juli 2004, dvs. også de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser.

Kilde: Undervisningsministeriets dynamiske database 17. januar 2006.

På teknologi og kommunikation er eksempelvis over halvdelen faldet fra siden 2003, mens frafaldet kun var 1/6 i 1999, jf. tabel 3, hvoraf det endvidere fremgår, at frafaldsgrænsen på over 50 pct. også er overskredet på serviceområdet i 2004.

Tabel 3. Fuldførelsesprocenter på de syv fællesindgange i EUD-uddannelsernes grundforløb 1998-2004

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Merkantil	82,4	82,8	82,2	81,3	81,0	81,4	77,8
Teknologi og kommunikation	93,0	84,5	71,0	63,1	58,9	49,5	45,3
Bygge og anlæg	94,0	85,8	82,7	77,8	76,1	70,0	66,2
Håndværk og Teknik	93,5	85,5	74,4	70,2	70,7	59,3	55,3
Jord til bord	89,9	79,4	70,7	68,6	69,3	61,7	60,4
Mekanik, transport og logistik	89,0	79,0	66,3	62,3	61,6	55,5	52,3
Service	90,2	85,3	65,9	59,1	57,7	48,3	45,2

Kilde: Undervisningsministeriets dynamiske database 17. januar 2006.

Tabel 3 viser endvidere, at fuldførelsesprocenterne er faldet på samtlige 7 fællesindgange i erhvervsuddannelsernes grundforløb fra 2001 til 2004. På fem af de syv grundforløb har faldet været på eller over 10 procentpoint på blot 3 år.

Tabel 4. Fuldførelsesprocenter på EUD-uddannelsernes hovedforløb fordelt efter de syv fællesindgange 1998-2004

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Merkantil	89,9	88,1	88,6	87,7	89,4	87,9	88,2
Teknologi og kommunikation	88,3	87,5	86,6	81,6	85,5	83,5	83,8
Bygge og anlæg	87,2	85,5	85,2	80,5	82,5	81,4	81,8
Håndværk og Teknik	89,2	82,8	82,7	81,7	83,6	82,4	82,1
Jord til bord	80,7	74,2	71,2	69,2	74,7	71,8	70,1
Mekanik, transport og logistik	83,1	80,0	80,1	74,5	80,4	80,2	81,2
Service	83,4	83,8	81,5	78,3	81,0	81,0	81,3

Kilde: Undervisningsministeriets dynamiske database 17. januar 2006.

På EUD-uddannelsernes hovedforløb har der været en langt mindre negativ udvikling. Fuldførelsesprocenterne er lavere i 2004 end i 1998 på alle områder i tabel 4, men fuldførelsesprocenterne er stadig over 80 på alle områder bortset fra Jord til bord, hvor gennemførelsesprocenten kun er 70 i 2004 efter et fald på godt 10 procentpoint siden 1998.

Der er givetvis mange årsager til det øgede frafald på især EUD-uddannelsernes grundforløb, som det påvises i Koudahl (2005). En væsentlig årsag til det stigende frafald over en så kort periode er herunder, at antallet af praktikpladser i de senere år er gået stærkt tilbage. Mens der i 2001 var 64.000 praktikpladser, var der i 2004 kun 55.500 praktikpladser. Det økonomiske opsving i ikke mindst i byggeriet kombineret med diverse initiativer har dog medført, at antallet af praktikpladser er kommet op på 58.000 i 2005.⁹ Det har medvirket til, at antallet af elever med fuldført grundforløb, som mangler en praktikplads, er faldet fra godt 10.000 i 2004 til godt 7.000 i 2005.

Der er som anført gennemført en nærmere analyse af årsager og forklaringer på det øgede frafald i erhvervsuddannelserne i de senere år, jf. Koudahl (2005). Den specielt negative udvikling i de seneste år kædes her tæt sammen med den overgang til mere individualiserede studieføløb og ansvar for egen læring, som blev gennemført med den reform af erhvervsuddannelserne, der trådte i kraft 1. jan. 2001. Det er desværre kendetegnede for den utilstrækkelige evne til analyse af uddannelsesproblemstillinger, der karakteriserer undervisningsministeriet, at det risikerer at føre til, at populistiske og øjeblikksbestemte strømninger får lov at slå igennem på selv så vigtige områder som udformningen af det grundlæggende uddannelsessystem. Det burde ikke overraske ret mange, at overgang til større individualisering og i sammenhæng hermed ansvar for egen læring især kan have negative konsekvenser for elever med ringe tradition for læring. Koudahl (2005) burde i denne henseende være en øjenåbner – også for ledelsen af undervisningsministeriet.¹⁰

⁹ Sammenhængende hermed faldt antallet af skolepraktikpladser fra godt 7.000 til knap 5.000, hvilket især rammer etniske minoritetsgrupper, jf. bl.a. Koudahl (2005).

¹⁰ Koudahl (2005) peger på en række frafaldsårsager. Disse er endvidere delt op efter grund- og hovedforløb samt efter skoleperiode og praktikperiode. Ligeledes peges på mangler i elevernes grundlæggende færdigheder.

Uanset hvad årsagerne til den negative udvikling, der har karakteriseret erhvervsuddannelsesområdet i de senere år, er, er der herved lagt op til et betydeligt samfundsøkonomisk problem. Mange af de frafaldne vil givetvis ikke få nogen uddannelse, og dermed vil erhvervsfrekvensen få et tryk nedad, idet personer uden erhvervsrettet uddannelse har betydelig lavere erhvervsfrekvens end personer med en erhvervsuddannelse. Det er min vurdering, at det er mindst lige så vigtigt at få denne udvikling stoppet og vendt som at få den for store tilgang til efterlønsordningen reduceret. Vi ved jo, at manglende uddannelse indebærer en markant højere risiko for ledighed og udfasning fra arbejdsmarkedet til kontanthjælp eller førtidspension. Og overgangen hertil sker jo ikke nødvendigvis først fra 60-års alderen. Så derfor er det også et helt afgørende samfundsmæssigt problem.

Velfærdskommissionen er også opmærksom herpå, jf. følgende fra kapitel 6:

”Restgruppen uden en ungdomsuddannelse er på ca. 20 pct. af en årgang, og der er ikke tegn på, at restgruppen af sig selv bliver mindre i fremtiden. Unge, hvis forældre er ufaglærte eller kommer fra et ikke-vestligt land, er kraftigt overrepræsenteret i restgruppen. Hvis man kunne give unge i restgruppen en erhvervsuddannelse, ville der være betydelige gevinster forbundet dermed.

Hovedparten af de unge i restgruppen er faldet fra en erhvervsuddannelse. Frafaldet skyldes bl.a. dårlige basis-færdigheder, dvs. mangelfuldt udbytte fra grundskolen, og mangel på praktikpladser i virksomhederne. De tidligere forslag om at styrke grundskolen vil mindske restgruppen. Hvis det ikke lykkes at skabe flere praktikpladser, foreslår Velfærdskommissionen, at virksomheder med praktikanter får tilskud. Tilskuddet finansieres af virksomheder med ingen eller få praktikanter.”

Og videre:

”Velfærdskommissionen har ikke gennemarbejdet konkrete modeller for at skabe flere praktikpladser. Men hvis der fortsat er mangel på praktikpladser, anbefaler kommissionen, at AER-bidraget hæves væsentligt, så virksomheder, der ikke opretter praktikpladser, betaler til virksomheder, som gør.”

Selv om manglen på praktikpladser og også andre forhold omkring erhvervsuddannelserne er et af de største samfundsmæssige problemer, i hvert fald efter min mening, glider Velfærdskommissionen – som det fremgår af det citerede – blot af. Dette bliver så meget desto mere grotesk, som kommissionen ikke har holdt sig tilbage fra at komme med konkrete forslag på andre områder, jf. de 108 forslag.¹¹

Det anføres i øvrigt også, at der er problemer med i hvert fald fortolkningen af frafaldsprocenterne, idet der også registreres frafald ved skoleskift, skift af erhvervsuddannelse m.v., selv om pågældende elev senere afslutter f.eks. en erhvervsuddannelse. Kort sagt: alle frafaldsårsager er ikke lige negative, nogle er måske endda i et længere perspektiv positive.

¹¹ Der er dog eksempler på, at Velfærdskommissionen også er tilbageholdende på andre områder. Kommissionen kommer f.eks. ikke med konkrete forslag til, hvordan forslaget til nedsættelse af selskabsskatteprocenten fra 28 til 25 fuldt ud konkret skal finansieres. I det hele taget er kommissionen meget diskret, når det drejer sig om krav til erhvervslivet. Denne diskretion når sit absolutte højdepunkt i afsnit 8.11.1 med overskriften: ”Virksomhedernes medansvar for en forbedret integration”. Dette afsnit er simpelthen tomt!!! Det er svært at se bort fra kommissionens sammensætning, når valget af diskretionspunkter betragtes.

Boligbeskatning og boligsubsidier

Boligområdet behandles i kapitel 12 "Et frit og dereguleret boligmarked". Den grundlæggende præmis eller begrundelse for det resultat, der forudskikkes med overskriften, kan sammenfattes således:

Den nuværende subsidiering og regulering af de forskellige dele af boligmarkedet kan ikke forsvares ud fra fordelingsmæssige hensyn og er samfundsmæssigt uhensigtsmæssig. Der er ingen tungtvejende argumenter for, at alle støtter hinandens forbrug af boliger.

og den konklusion, Velfærdskommissionen drager på denne baggrund, kan i fortsættelse heraf sammenfattes således:

Derfor bør man afskaffe alle de nuværende subsidier og i stedet målrettet støtte svage gruppers boligbehov. Subsidieringen skal populært sagt omlægges fra mursten til mennesker.

Den anførte grundlæggende præmis er styrende for Velfærdskommissionens forslag på boligområdet, da de alle er en direkte følge heraf.

Velfærdskommissionens buket af reformer på boligområdet, der kort er sammenfattet i ovenstående konklusion, er resumeret i boks 1.

Boks 1. Konkrete elementer i en reform af boligmarkedet

Ejeboligen:

Forslag 12.1. Ejendomsværdiskatten hæves langsomt over 20 år til 1,5 pct. Det bringer beskatningen af boliger på niveau med beskatningen af andre former for kapital. Dog bevares den nuværende progression i ejendomsværdiskatten for de ca. 5 pct. dyreste ejendomme.

Forslag 12.2. 98-særreglerne, der giver skatterabat til ejendomme erhvervet før 1.7. 1998, ophæves.

Forslag 12.3. Den nuværende indefrysningsordning af grundskyld for pensionister udbredes til også at gælde ejendomsværdiskatten.

Privat udlejningsejendom:

Forslag 12.4. Husleje fastsættelsen liberaliseres over 20-30 år. Den derved skabte kapitalgevinst for udlejer beskattes. Lejeboligens særlige karakteristika nødvendiggør en fortsat regulering, herunder beskyttelse af lejer mod usaglig opsigelser.

Forslag 12.5. Den skatte- og tilskudsmæssige favorisering af visse dele af sektoren ophæves. Herunder skattefritagelsen for visse af pensionssektorens ejendomme.

Andelsboligen:

Forslag 12.6. Andelsboligen pålignes ejendomsværdiskat på linie med ejerboligen.

Forslag 12.7. Maksimalprisbestemmelserne for andelsboliger ophæves.

Almen bolig:

Forslag 12.8. De offentlige tilskud til løsning af boligsociale problemer søges givet mere målrettet uden, at der nødvendigvis skal bruges færre midler.

Forslag 12.9. Huslejefordelen i den almene boligsektor skal beskattes.

Forslag 12.10. Huslejen i den almene boligsektor skal i højere grad afspejle markedsvilkår. I den forbindelse ophæves skattefritagelsen.

Forslag 12.11. Den del af huslejebetalingen i den almene boligsektor, der modsvarer den offentlige sektors afdrag på anskaffelsessummen, tilbagebetales til det offentlige.

Kilde: Velfærdskommissionen (2005b, kapitel 12).

Med disse forslag sigter Velfærdskommissionen på sigt mod et boligmarked med kun to dominerende boligformer: ejerboliger og private udlejningsboliger, hvor der er fri prisdannelse og fri huslejefastsættelse, idet der dog skal være grænser for huslejestigninger efter en lejers indflytning. Sammenhængende hermed skal beskatningen af lejeværdien af egen bolig fordobles over en 20-årig periode, ligesom der foreslås en reform af boligsikringen og boligydelsen, så huslejetilskuddene bliver mere målrettede, uden at der dog fremlægges et konkret forslag til, hvordan dette i praksis skal kunne realiseres.

Der er stort set ikke gennemført selvstændige grundlæggende analyser i kapitel 12, som i vidt omfang direkte trækker på den analyse af boligmarkedet, som Formandskabet for Det økonomiske Råd præsenterede i Dansk Økonomi, forår 2001 under overskriften: ”Boligmarkedet – skævt og ineffektivt.” Formandskabets konklusion af analysen blev sammenfattet således:

”Omkostningerne ved den omfattende subsidiering og regulering af de forskellige boligformer er betydelige, og da der ikke kan påvises positive fordelings effekter, må den naturlige konsekvens være, at subsidieringen og reguleringen af boligmarkedet afvikles.”, Dansk Økonomi, forår 2001, side 301.

Det er bemærkelsesværdigt, at Velfærdskommissionen baserer så afgørende konklusioner på en analyse, der vel som ingen andre rapporter fra Det økonomiske Råd er blevet tilbagevist, jf. Boligselskabernes Landsforening (2001), Vastrup (2002) og Sørensen (2004). Det er bl.a. vist, at Formandskabets konklusioner om, at ”der ikke kan påvises positive fordelings effekter”, hvorfor: ”Det nuværende regelsæt kan derfor ikke forsvares ud fra fordelingsmæssige overvejelser” direkte strider mod de tal, som Formandskabet selv har fremlagt, hvis der ikke benyttes usædvanlige normer.

Velfærdskommissionen forholder sig overhovedet ikke til denne kritik, som de vel har overset, mens de rodede rundt i 1000-årige tidståger og øvrige fejl. Derfor burde kapitel 12 aldrig være trykt i den foreliggende form. For en nærmere kritik af kapitel 12 kan henvises til høringssvarene fra AERådet (2006) og Boligselskabernes Landsforening (2006), der i øvrigt påviser en række yderligere alvorlige fejl og misforståelser i dette kapitel.

Problemet ved Velfærdskommissionens forslag er ikke blot, at de er baseret på et fejlagtigt grundlag, men også at dets indførelse vil kræve et politisk mirakel af nærmest blivende karakter. Velfærdskommissionen foreslår som ovenfor anført, at ejerboligbeskatningen i form af den effektive ejendomsværdiskattesats skal fordobles (fra ca. 0,7 pct. til 1,5 pct.) over en 20-årig indfasningsperiode begyndende i 2010. Som deltager i den boligpolitiske debat i mere end 35 år må jeg vurdere, at gennemførelsen af dette forslag vil fordre et mirakel. Som student havde jeg lejlighed til at deltage i de daværende vismænds arbejde med rapporten "Boligmarkedet og boligbyggeriet" fra 1970. Vismandskollegiet bestod dengang af N.V. Skak-Nielsen og J. Vibe-Pedersen med Anders Ølgaard som overvismand. Ophidselsen blandt ejerbefolkningen over vismændenes forslag til en mere retvisende beskatning af afkastet af ejerboliger var dengang så stor, at i hvert fald en af de daværende vismænd fik dækkene i bilen knivpunktet. Økonomer kan godt forstå rationalet i en økonomisk retvisende beskatning af afkast af ejerboliger. Men mange af – og givetvis langt flertallet af – boligejerne hverken kan eller vil acceptere dette med heraf følgende politisk lammelse til følge, uanset hvor økonomisk korrekt et sådant forslag måtte være. Det forekommer mig derfor helt urealistisk at forestille sig, at politikerne vil vove en så omfattende udfordring af den dominerende ejerbefolkning, som Velfærdskommissionens forslag om en effektiv fordobling af ejerboligbeskatningen for alle ejere er udtryk for, selv om fordoblingen gennemføres gradvist over en 20-årig periode – eller måske netop også derfor. Og ikke nok hermed. Niveauet skal også holdes herefter – og er der overhovedet et land, hvor dette er tilfældet, og hvor ejerboligformen er den dominerende boligform? Personligt er jeg derfor kommet til den godt nok kyniske konklusion, at det kun er potentielt muligt med en skærpet ejerboligbeskatning, hvis der tyes til del og hersk princippet. Dette betyder konkret, at alm. boligindehavere fortsat kan drage nytte af en lav boligbeskatning. Meritbetragtninger kan bruges til at argumentere økonomisk herfor, hvis dette synes hensigtsmæssigt eller nødvendigt. Det er derfor efter del og hersk princippet kun boligejere med ejendomsværdier over en sædvanlig grænse, der beskattes med en højere ejendomsværdiskat af den del af boligværdierne, der ligger herudover.

5. Konklusion

Det er vanskeligt at undgå at konkludere, at Velfærdskommissionen har slået et meget større projekt op, end den magtede at afslutte i den endelige rapport. Denne konklusion bør dog ikke føre til, at debatten og initiativerne til at befæste grundlaget for det danske velfærdssamfund stoppes eller sættes på vågeblus, ligesom de positive bidrag fra Velfærdskommissionens arbejde ikke bør overses. Derfor ender dette afsluttende afsnit – efter yderligere kritikpunkter og udbygning af nogle af de tidligere anførte kritikpunkter – med fokus på dette mere positive og fremadrettede perspektiv.

Efterlønsreformen

Det er stærkt kritisabelt, at Velfærdskommissionen ikke har magtet at give en korrekt fremstilling af deres eget forslag til efterlønsreform. Det anføres således ikke blot i hovedrapporten på næsten 1000 sider, men også i den sammenfattende korte udgave heraf, at aldersgrænserne på 60 og 62 år i

efterlønsordningen foreslås øget med 4 mdr. pr. år fra og med 2009. Det er ikke korrekt. Hvis tilgangen til efterlønsordningen som påstået først stopper i 2028, skal disse aldersgrænser kun øges med 4 mdr. pr. 15 mdr. (1 år og 1 kvartal) fra og med 2009, jf. også kapitel 7. Hvis det imidlertid lægges til grund, at disse aldersgrænser øges med 4 mdr. pr. år fra og med 2009, stopper tilgangen til efterlønsordningen i henhold til kommissionens eget forslag i 2022. Det er ikke muligt for udenforstående at afgøre, hvad den korrekte udlægning er. Og tilsyneladende har kommissionens egne medlemmer ikke engang vidst, hvad de selv har foreslået eller baseret de hertil knyttede beregninger på.

Ukorrekte påstande, sjusk m.v.

I kapitel 1 anføres eksempelvis: ”Da modtagere af efterløn desuden ikke har dårligere helbred end personer, der fortsætter med at arbejde i stedet for at trække sig tilbage, må man komme frem til den konklusion, at andre velfærdsydelser er langt vigtigere at bevare end efterlønsordningen.”

Det er stærkt kritisabelt, at en så krænkende og forkert påstand kan anføres i en udredning fra en officiel kommission. Jeg er opmærksom på, at denne påstand senere gennemhulles af kommissionen selv. Men en så krænkende og forkert påstand bør ikke indgå i en officiel udregning – uanset ytringsfrihed. Og det bliver ikke bedre af, at den er anført i udredningens kapitel 1, som mange måske nøjes med at læse.

De mange stave- og sætningsfejl kombineret med gentagelse på gentagelse viser vel yderligere, at der nærmest har været tale om et sammenbrud i kommissionens arbejde grundet manglende ledelse – for det er vel svært at henvise til manglende ressourcer i dette tilfælde.

Udeladte emner og analyser

Når en kommissions arbejde vurderes, må der også tages stilling til, om der er emner og analyser, der burde være medtaget. Disse områder er – efter min vurdering – i dette tilfælde bl.a.:

- voksen- og efteruddannelse. Teknologiske ændringer, globalisering og efterspørgselsskift betyder, at det næsten for alle vil være et krav, at uddannelse og færdigheder skal opdateres og videreudvikles, såfremt tilknytningen til arbejdsmarkedet skal bevares frem til pensionsalderen. Og da Velfærdskommissionen vælger arbejdsvejen til sikring af velfærdssamfundet burde voksen – og efteruddannelsesområdet også have været et fokusområde i rapporten. Men det indgår overhovedet ikke,
- arbejdsmiljøet. Et godt arbejdsmiljø er en vigtig forudsætning for, at lysten og muligheden for at blive på arbejdsmarkedet opretholdes, jf. også ovenfor,
- fordelingsanalyser. I lyset af de forslag, som Velfærdskommissionen kommer med, og i betragtning af, at Velfærdskommissionen selv fremhæver, at disse forslag skal ses i sammenhæng, er det stærkt kritisabelt, at kommissionen ikke har gennemført en sammenfattende fordelingsanalyse af deres forslag. Men manglen heraf forklares givetvis også af sammenbruddet.

Der er udført et meget omfattende arbejde af Velfærdskommissionens sekretariat, som det eksempelvis også er kommet til udtryk i kapitel 8 og 9. Og der er også i tilknytning til andre kapitler

udført et grundlæggende analysearbejde, som kan danne udgangspunkt for fortsatte analyser, diskussioner og justeringer i centrale mekanismer i vort velfærdssamfunds indretning. Hertil kommer, at der er udført et meget stort arbejde med DREAM-modellen, som det forhåbentligt lykkes at fortsætte i f.eks. finansministeriet. Under mere styrede forhold kan værktøjet, DREAM-modellen, blive et yderst vigtigt element i arbejdet med det beslutningsgrundlag om især langsigtede problemstillinger, som danske politikere bliver tvunget til – eller måske rettere skal tvinges til – at forholde sig til i god tid. Et er, at Velfærdskommissionen ikke magtede at fuldende dets opgave. Noget helt andet og langt, langt alvorligere ville være, hvis det ikke lykkedes at fastholde det overmåde høje kvalitetsniveau og -forspring, som er nået på det økonomiske område i finansministeriet i dette land, og som det er afgørende vigtigt at bevare og udbygge, såfremt dansk økonomi skal fastholde sin førerposition.

Litteratur

AE-rådet 2006. *Kommentarer til Velfærdskommissionens rapport, jan. 2006*. København.

Andersen, T. M. og L. H. Pedersen 2005. Debat om fremtidens velfærd – opsamling og replik. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 2005:275.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2001. *Kommentarer til DØR's diskussionsoplæg, maj 2001*. København.

Boligselskabernes Landsforening 2001. *Boligmarkedet – skævt og ineffektivt? En kommentar til Vismandsrapporten*. København.

Boligselskabernes Landsforening 2006. *Velfærdskommissionen og boligmarkedet – høringsvar fra Boligselskabernes Landsforening*. København.

Danish Technological Institute 2005. *Explaining Student Performance. Evidence from the international PISA, TIMSS and PIRLS surveys*. Copenhagen nov. 2005.

Det økonomiske Råd. Formandskabet 2001. *Dansk Økonomi, forår 2001*. København.

Høj, A.K. og J.R. Munch 2002. Mod et retfærdigt og effektivt boligmarked. *Samfundsøkonomen* 2002:1:21-27.

Jespersen, S. og J.R. Munch 2001. Hvem har glæde af huslejereguleringen? *Arbejdsrapport 2001.4*. Det økonomiske Råds Sekretariat.

Koudahl, P. 2005. Frafald i erhvervsuddannelserne. *Undervisningsministeriets temahæfteserie nr. 1 – 2005*.

Madsen, B. og M. Hornstrup 2000. *Analyser af situationer på boligmarkedet*. Rapport udarbejdet af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd for Boligselskabernes Landsforening. København.

Nielsen, G. 2002. Skal de almene boliger sælges, malkes eller udvikles? *Samfundsøkonomen* 2002:1:43-48.

Sørensen, C. 2004. Boligmarkedet – skævt og ineffektivt. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 2004:179-89 og 195-95.

Sørensen, C. 2005a. Velfærdskommissionens analyse af finanspolitisk holdbarhed – er den holdbar? Institut for Regnskab og Finansiering. *Working Paper No. 01/2005*. Odense.

Sørensen, C. 2005b. Velfærdskommissionens analyse af finanspolitisk holdbarhed – før og nu. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 2005: 230-242.

Sørensen, C. 2006. Velfærdskommissionens tekniske analyserapport – velfærdsdilemmaet og andre dilemmaer. (indsendt til Nationaløkonomisk Tidsskrift).

Undervisningsministeriet 2005. *Statusnotat. EUD-praktikpladssituationen ultimo oktober 2005*. Udarbejdet af UNI-C Statistik & Analyse. København 6. dec. 2005.

Vastrup, C. 2002. Det skæve boligmarked. *Samfundsøkonomen* 2002:1:35-42.

Velfærdskommissionen 2004. *Fremtidens velfærd kommer ikke af sig selv*. Endelig udgave. København, maj. 2004.

Velfærdskommissionen 2005a. *Befolkningsudvikling, velstandsdilemma og makroøkonomiske strategier. Sammenfatning af teknisk analyserapport*. København, september/november 2005.

Velfærdskommissionen 2005b. *Fremtidens velfærd – vores valg*. København, dec. 2005.